

Nr 630

Av herr **Hansson, Nils, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 106, angående skogsvårdsstyrelsernas organisation och verksamhet, m. m.*

Såsom ett led i strävandena att utvidga och förkovra skogsbruket i landet har Kungl. Maj:t i prop. nr 106 framlagt en rad förslag siktande till att förstärka skogsvårdsstyrelseorganisationen och effektivisera styrelsernas verksamhet. En väsentlig punkt i propositionen utgör förslagen om verksamhetens finansiering. Lösandet av dessa spörsmål på ett tillfredsställande sätt är i själva verket av sådan avgörande betydelse i sammanhanget att det får anses utgöra en grundförutsättning för att framgång verkligen skall ernås i strävandena att åstadkomma sådana samlade intensifierade insatser i skogsvårdsarbetet, som propositionen syftar till. Utan erforderlig tryggad ekonomisk ryggrad torde det ej bli möjligt för skogsvårdsstyrelserna att bedriva skogsförbättringsarbetet med den effektivitet, som anses önskvärd, och uppfylla de krav på arbetsinsatser, som skogsbruket och det allmänna kan ha rätt att ställa på dem.

Propositionsförslaget bygger i finansieringsfrågan på de grundtankar, som härutinnan framlagts av 1955 års skogsvårdsutredning i det betänkande (SOU 1958: 30), som legat till grund för propositionen jämväl i övriga delar. Med utgångspunkt från att det enskilda skogsbruket i princip skall svara för sina skogsvårdskostnader har skogsvårdsutredningen föreslagit att skogsvårdsstyrelsernas taxa skall bygga på de reella kostnaderna och att styrelsernas frö- och plantproduktion skall bedrivas affärsmässigt. Det statliga stödet till det enskilda skogsbruket bör enligt utredningen omfatta dels anslag till den del av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, som är av offentlig natur, dels bidrag och lån till skogsägare från särskilda anslag och lånefonder. Till arbetsuppgifter av offentlig natur räknas då i första hand förrättningar och uppdrag rörande skogsvårdslagens och andra författningars tillämpning, yrkesutbildning samt allmän upplysning och personlig rådgivning på det skogliga området utom sådan rådgivning, som sker på begäran av enskild eller organisation. Till dessa uppräknade offentliga uppgifter kommer sådana, som sammanhänger med styrelsernas ställning som alltmänt skogliga länsorgan.

Departementschefen har förklarat sig biträda de av utredningen sålunda framförda grundprinciperna för finansieringen av skogsvårdsarbetet på de enskilda skogarna. Däremot har han icke anslutit sig till den av utredningen gjorda avvägningen mellan offentliga uppgifter å ena sidan och service-

uppgifter å den andra utan ansett att utredningen till den offentliga sektorn fört större andel av uppgifterna än som bör hänföras dit. Ej heller har han ansett sig kunna följa en av skogsstyrelsen, efter anbefalld utredning i samråd med statens sakrevision, verkställd fördelning av skogsvårdsstyrelsernas förrättningsdagar mellan den icke taxebelagda offentliga verksamheten, för vilken staten skall svara, och den taxebelagda serviceverksamheten. Departementschefen har sålunda kommit till att den förra verksamheten bör omfatta 83 000 dagar mot av skogsstyrelsen beräknade 100 000 dagar — en skillnad på icke mindre än 17 000 dagar, vilken i stället tillförts servicesidan. Då det av skogsstyrelsen beräknade sammanlagda antalet dagar, eller 280 000, godtagits, innebär departementschefens ställningstagande att servicesidan tillförts 197 000 dagar mot av skogsstyrelsen upptagna 180 000 dagar.

Den förenämnda överflyttningen från den offentliga sektorn till service-sektorn jämte departementschefens beräkningsmetoder i övrigt medför, att den senare sektorn belastas med en utgift på minst 2,5 milj. kronor. Överflyttningen innebär, att medan skogsstyrelsen beräknat den offentliga sektorns andel i den totala verksamheten till i runt tal 36 %, departementschefen ansett denna andel böra uppskattas till ej fullt 30 %. Även om det, såsom skogsstyrelsen framhållit, givetvis är vanskligt att med nuvarande bristfälliga statistiska underlag göra en fullt riktig uppdelning av antalet förrättningsdagar på offentlig verksamhet och serviceverksamhet, har departementschefen otvivelaktigt varit alldeles för snäv vid sin beräkning av antalet icke taxebelagda dagar. Vid närmare granskning av det i propositionen redovisade siffermaterialet förefaller det helt enkelt, som om prutningen främst vore vidtagen för att uppnå balans mellan bortfallet i inkomster av skogsvårdsavgifter — genom den i statsverkspropositionen föreslagna sänkningen av promillesatsen från 1,25 till 1 promille — och anslagstilldelningen till skogsvårdsstyrelsernas allmänna verksamhet. Den för denna del av verksamheten föreslagna anslagssänkningen om 2,5 milj. kronor, vilken är avsedd att kompenseras taxevägen, motsvarar nämligen tämligen exakt minskningen i skogsvårdsavgiftsinkomster.

Ett så pass väsentligt inkomstbortfall som 2,5 milj. kronor skulle nödvändiggöra en mycket kraftig höjning av skogsvårdsstyrelsernas biträdes-taxor. Eftersom av de förut nämnda 197 000 förrättningsdagarna inom servicesektorn endast omkring 126 000 dagar kan beräknas utgöra taxebelagda biträdesdagar, skulle taxorna, trots att skogsägarna redan nu ersätter skogsvårdsstyrelserna fullt ut för vissa tjänster, behöva höjas med ungefär 20 kronor för dag eller med i runt tal 35 % för att täcka inkomstbortfallet. För normalfallen innebär detta en genomsnittlig höjning av grundtaxan från 55 till 75 kronor för dag. En sådan chockartad höjning, som påbröd till den alldeles i dagarna genomförda nödtvungna höjningen med 5 kronor

(från 50 till 55 kronor i genomsnitt för normalfallen) på grund av innevarande års kostnadsfördyringar, kan emellertid befaras inverka starkt återhållande på skogsägarnas villighet att anlita skogsvårdsstyrelserna och därigenom rycka undan en av de grundförutsättningar, på vilka hela finansieringssystemet bygger, nämligen att skogsägarna i viss omfattning skall anlita skogsvårdsstyrelserna. Härtill kommer de allvarliga återverkningarna för skogsvårdsarbetet som sådant som uppstår dels genom att mindre skickad och mindre ansvarsmedveten arbetskraft utanför styrelserna kan på grund av sina billigare taxor komma att anlitas i icke önskvärd omfattning, dels därigenom att behövliga skogliga åtgärder helt enkelt underlåtes, i bägge fallen med ökat fiskaliskt arbete för det allmänna som följd.

Det förtjänar i sammanhanget framhållas att varje serviceförrättning regelmässigt innehåller ett visst moment av offentlig natur — mer eller mindre stort beroende på omständigheterna. Det offentliga momentet kan ha karaktären av rådgivning, lagövervakning, allmän lagtillämpning över huvud taget eller liknande. Genom den av skogsvårdsstyrelserna tillämpade smidiga kombinationen med förrättningar av servicenatur har särskilda förrättningar för ifrågavarande offentliga uppgifter många gånger kunnat undvikas och kostnadsbesparingar för det allmänna åstadkommits. Det synes icke rimligt att denna del av den offentliga verksamheten skall ekonomiskt belasta rekvisiterna. Departementschefen har emellertid uppenbarligen icke tillräckligt beaktat förefintligheten av denna speciella form av offentlig verksamhet utan synes ha hänfört den till servicesektorn. Med det finansieringssystem, som hittills tillämpats, har verksamheten i fråga i allmänhet ingått i redovisningen av förrättningsdagarna under verksamhetsgrenarna beståndsvård och avverkning respektive återväxt, och någon särredovisning har ej förekommit. Anledning har nämligen saknats att verkställa dylik noggrann detaljredovisning, då en sådan ansetts icke ha djupare betydelse vare sig ur skoglig eller finansiell synpunkt.

De anförda betänkligheterna mot chockartade taxehöjningar och de andragna erinringarna mot den i propositionen gjorda avvägningen mellan taxebelagd och icke taxebelagd verksamhet gör det nödvändigt att en annan väg för finansieringsfrågans lösning väljes än den av departementschefen förordade. Vad som framkommit rörande de skilda uppfattningar som gjort sig gällande beträffande den nyssnämnda avvägningen och dess inverkan på finansieringen ger vid handen, att sakförhållandet för närvarande inte kan anses tillfredsställande klarlagt utan måste underkastas ytterligare överväganden och undersökningar på grundval av säkrare statistiskt material än det nuvarande. En väsentlig punkt i skogsvårdsutredningens förslag, som departementschefen alldeles förbigått, utgör utredningens påpekande att en sänkning av skogsvårdsavgiften, som är avsedd att kompenseras taxevägen, måste genomföras utomordentligt varsamt och

efter noggranna överväganden och studier samt bl. a. överläggningar med vederbörande intressegrupper m. m. enligt vissa i utredningsbetänkandet närmare skisserade riktlinjer. Några sådana överväganden, studier och överläggningar, vilka är väsentliga för ställningstagandet till hithörande spörsmål, har veterligen ej föregått det nu framlagda förslaget om evalvering av skogsvårdsavgifter och taxor. De angivna omständigheterna tillsammans ger klart belägg för att med den föreslagna sänkningen av skogsvårdsavgiften kombinerad med taxehöjning bör anstå och den nuvarande ordningen tills vidare bibehållas. I enlighet härmed bör skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag uppräknas med 2,5 milj. kronor, vilket motsvarar det belopp som statsverket tillföres genom den underlåtna sänkningen av skogsvårdsavgiften.

Vad gäller övriga i propositionen framlagda förslag förmärker sig i vissa stycken en onödig forcering av ställningstagandena och åtgärderna för anordningarnas genomförande. Sålunda torde det bli praktiskt taget omöjligt att hinna genomföra proceduren för styrelsernas nya sammansättning redan till den 1 juli 1960. I varje fall läser landstingen icke ha erforderligt rådrum för att göra sitt val. Ett uppskov till senare tidpunkt med ikraftträdandet av ändringarna i styrelsernas sammansättning synes under angivna förhållanden påkallat. Vidare kan det förutses komma att erbjuda utomordentliga svårigheter för skogsstyrelsen att redan till den 1 juli 1960 hinna utarbeta önskvärda anvisningar för den affärsmässiga driften av särskilt plantskoleverksamheten. Utfärdandet av sådana anvisningar måste nämligen föregås av omfattande undersökningar och de föreskrifter, som till början behöver meddelas, kan enligt sakens natur inte gärna bli annat än av mycket allmänt normerande natur och erfordra senare kompletteringar i olika hänseenden. Skäl kan alltså föreligga att även på denna punkt dröja något med nyordningens genomförande, åtminstone när det gäller avvägningsfrågor, detta jämväl med tanke på det ovissa läge i vilket spörsmålet om skogsfröplantagernas finansiering hamnat genom propositionsförslaget, som ej följer skogsstyrelsens intentioner i frågan.

I detta sammanhang måste bestämt framhållas att upptagandet av kortfristiga likviditetsslån i plantförsörjningsverksamheten icke på något sätt kan anses strida mot affärsmässigheten i driften — vilket departementschefen synes förmena — utan tvärtom ofta nog just är den ändamålsenligaste formen för lösandet av finansieringsproblemen under en mycket begränsad period av året — plantupptagningstiden — då betydande utgifter uppstår innan inkomster enligt sakens natur hinner inflyta.

Vad slutligen angår den föreslagna överflyttningen av revisionen av skogsvårdsstyrelsernas räkenskaper till det statliga centrala revisionsorganet synes det av flera skäl oklokt att tvinga fram en sådan omedelbar överflyttning, utan bör frågan få anstå i avvaktan på ytterligare övervägan-

den angående lämpligheten av en dylik åtgärd. Intill dess slutlig ställning tages till hithörande spörsmål, synes revisionen lämpligen, sedan hushållningssällskapets revisor bortfallit, kunna i anslutning till 1955 års skogsvårdsutrednings förslag ombesörjas av 2 revisorer, utsedda av Kungl. Maj:t respektive vederbörande landsting.

Ovan framförda synpunkter kan sammanfattningsvis anges sålunda.

I betraktande av de allvarliga verkningar för skogsvårdsarbetet, som kan befaras uppstå vid en sådan chockartad taxehöjning som propositionsförslaget för med sig, bör en dylik höjning av biträdestaxorna undvikas. I nuvarande läge och i avvaktan på ytterligare undersökningar synes detta kunna ske utan merkostnader för statsverket, därigenom att den nuvarande promillesatsen för skogsvårdsavgiften, 1,25 promille, bibehålles oförändrad och skogsvårdsstyrelserna för serviceverksamheten i anslagsväg tilldelas det belopp som svarar mot den underlåtna sänkningen av skogsvårdsavgiften. Genom denna lösning erhålles — utan merutgifter för det allmänna — det belopp om 2,5 milj. kronor, som de av departementschefen föreslagna höjda taxorna förutsatts skola inbringa. Anordningen torde även möjliggöra visst utrymme för ökad upplysning och rådgivning i samband med biträdesförrättningar. Vad gäller genomförandet av vissa av departementschefen framlagda förslag i övrigt, såsom i fråga om styrelsernas sammansättning, plantskoleverksamheten och revisionen, synes visst uppskov påkallat.

Under åberopande av det anförda får vi hemställa,
att riksdagen måtte

dels med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om sänkning av promillesatsen för skogsvårdsavgiften och medelsanvisningen under skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag till Skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader anvisa ett reservationsanslag å 7 483 000 kronor,

dels besluta om uppskov med genomförande av vissa av Kungl. Maj:t i övrigt framlagda förslag rörande skogsvårdsstyrelseverksamheten enligt vad ovan skisserats.

Stockholm den 7 april 1960

Nils B. Hansson

Uno Olofsson

And. E. Johansson